

Växjö – med hållbarhet i centrum

Jan Johansson

Jan Johansson, Hållbarhetsavdelningen, Kommunledningsförvaltningen, Växjö,
jan.johansson3@vaxjo.se

Historien

Det finns några milstolpar i Växjös historia som vi brukar nämna när vi pratar om hur miljöarbetet startade:

1. Vi brukar säga att Växjös miljöarbete startade redan i början av 1970-talet när restaureringen av sjöarna i staden började. Arbetet var mycket framgångsrikt och förbättringsarbetet pågår fortfarande.
2. Nästa steg var att efter oljekriserna på 1970-talet beslutade Växjö att söka efter en regional energikälla i stället för olja och 1980 blev vi den första svenska staden som använde biomassa i fjärrvärmesystemet.
3. 1996 beslutade politikerna enhälligt att Växjö ska bli fritt från fossila bränslen, och vi har sedan dess varit kända för klimatarbetet. Politisk enighet kring dessa frågor och samarbete med andra aktörer, som näringsliv och universitet, är bland de största styrkorna för ett framgångsrikt lokalt miljöarbete.
4. 2007 började Växjö använda sig av begreppet ”Europas grönaste stad” efter att BBC och sedan andra journalister över hela världen hade kallat oss det.
5. 2017 utsåg EU-kommissionen Växjö till vinnare av European Green Leaf Award tillsammans med den belgiska staden Leuven.

Den långa miljöhistorien och det politiska engagemanget är de främsta orsakerna till varför Växjö idag kallar sig ”Europas grönaste stad”. Vi ser detta som en vision som alla kan bidra till. Det är något som vi hela tiden strävar efter att bli.

Det senaste miljöprogrammet är från 2014 och innehåller mål inom olika teman som ska uppnås senast år 2020. 2017 bildades hållbarhetsavdelningen i kommunorganisationen och vi har strategier som jobbar inom följande områden: Klimat och energi, mångfald, jämställdhet, mat, kemikalier, tillgänglighet och folkhälsa. Vi har tillsammans ansvaret för att hjälpa hela organisationen och andra aktörer att kunna nå våra mål. Växjö är också en av de första städerna i Sverige som började arbeta med de 17 globala hållbarhetsmålen (Agenda 2030)

och det finns ett politiskt beslut att integrera Agenda 2030 i våra styrdokument.

Koldioxidsnålt samhälle

De viktigaste utmaningarna för Växjö idag är relaterade till ett hållbart transportsystem, skydd och utveckling av naturen och att nå mer hållbara konsumtionsmönster. Sedan 1993 har Växjö kommun tack vare medvetet arbete minskat de fossila koldioxidutsläppen per invånare med 58%. År 2030 är målsättningen att Växjö ska vara en fossilbränslefri kommun.

Ett viktigt steg för att nå dit är en sedan 2015 ny kraftvärmeanläggning för fjärrvärme, fjärrkyla och elproduktion som vid normalförhållanden eldas med 100% biomassa, i det här fallet restprodukter från skogsbruket.

Bygga och bo

Med ovan nämnda kraftvärmeverk är alltså förutsättningarna goda och när dessutom fjärrvärmesystemet är väl förgrenat kan vi säga att ca 85% av all uppvärmning av byggnader kommer från vår fjärrvärme och därmed i det närmaste är fossilbränslefri.

Växjö kommun har också en energiplan som bland annat fastställer att alla nya exploateringsområden ska anslutas till fjärrvärmenätet. Vi jobbar därför tillsammans i organisationen, allt från Miljö och Hälsoskyddskontoret, Näringslivskontoret, Mark och Exploateringskontoret till Växjö Energi för att ha samma budskap till de som vill etablera sig i kommunen.

Samma energiplan sätter också höga krav på de kommunala byggnadernas energianvändning. Nya byggnader med lägenheter får maximalt använda 55 kWh/m² och lokaler får max behöva 50 kWh/m².

Vi har även sedan många år haft en träbyggnadsstrategi för att fler kommunala byggnader ska byggas med trästomme. Det är av såväl miljöskäl som näringslivsskäl vi jobbar med detta mål. År 2020 ska minst 50% av de nya kommunala byggnaderna vara träbyggnader.

Men det är även viktigt att jobba med de befintliga byggnaderna. Många av dessa använder onödigt mycket energi och för att lära oss hur man kan minska detta deltar vi bland annat i ett EU-projekt som tittar på innovativa metoder för att reducera energibehovet i befintligt miljonprogram.

Transporter

Kommunens nästa utmaning är att utveckla en fossilbränslefri kommun med ett hållbart transportsystem. Drygt 20 % av energin som används för transporter är redan förnybar, men det är en lång väg kvar. I Växjö är bilar fortfarande ett vanligt transportsätt och merparten av den återstående fossila energin som

används i kommunens geografiska område finns inom transportsektorn. Lokal produktion av biogas, som används som drivmedel i bussarna, är ett effektivt steg för att öka den förnybara andelen och minska utsläppen från transporter. Det är mycket viktigt att vi bidrar till att utveckla ett transportsystem som gör det möjligt för medborgare att bekvämt och säkert transportera sig till, i och från staden utan att använda fordon som drivs av fossila bränslen. Växjö har därför antagit en transportplan med 52 åtgärder som bland andra innehåller åtgärder för att få fler att resa med kollektivtrafik och att cykla istället för att använda bilar.

Mat

Omkring 11% av jordbruksmarken i kommunen används för ekologisk produktion. Kommunorganisationen försöker öka detta genom att efterfråga ekologiska produkter i våra upphandlingar och vi har lyckats skriva ett flertal avtal med lokala producenter.

Ett annat hett ämne för Växjö är stadsnära jordbruk. Växjö har sedan några år samarbetat med ett socialt företag för att utveckla en urban produktion av grönsaker på Östrabo ekobacke. Fördelarna är att medborgare och restauranger kan köpa lokalt producerade ekologiska livsmedel, se och lära sig om och delta i odling och området är skyddat från annan exploatering. Verksamheten har också sociala värderingar för integration och skapar flera arbetstillfällen.

Under 2018 har Växjö kommun startat en testbädd för nya odlingsentreprenörer där de kan utveckla och starta upp sin företagsidé inom ekologisk odling. Syftet är att hjälpa hobbyodlare i staden som har drömmar om att kunna försörja sig som matproducenter men inte har tillgång till mark. Det skapar förutsättningar för en ny sorts bönder och kan gynna den lokala matproduktionen.

Med flera odlingar i staden, från kolonilotter i bostadsområden till möjlighet att testa en affärsidé inom mat och odling, kan staden spela en stor roll för en ökad lokal livsmedelsproduktion som knyter ihop stad och landsbygd.

Framgångsfaktorer

Det behövs engagerade politiker, politiker som förstår dessa frågor. De måste sätta mål och strategier som håller längre än mandatperioder. Då får vi ett mer solitt ramverk för vår stad och då vet stadsutvecklare och företag vad staden vill i längden. Det behövs också förtroendefull kommunikation istället för att tvinga på olika intressenter våra lösningar. Vi måste fråga dem, vi har detta exploateringsområde, hur skulle ni göra det? Vi arbetar ofta med markanvisningstävlingar och har utnyttjat detta flera gånger.